

Ders : 219**Konu : Peygamberimiz'in Şemali**

PEYGAMBERİMİZ'İN ŞEMALİ

A- ŞEMÂİL/HİLYE NE DEMEKTİR?

Şemâil, şimal kelimesinin çoğuludur. Bu kelime; **“karakter, huy, hâl, hareket, davranış ve tavır”** gibi anlamlara gelir. Şemâil kelimesi ilk başlarda daha geniş anlamlar içerse de, zaman içinde özelleşmiş ve Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in nasıl bir hayat sürdürdüğü ile ilgili detayları ve kişisel özelliklerini fade eden bir terime dönüşmüştür.

Şemâil, Resûlullah (s.a.v.)'in bedenî özellikleri ve ahlakî nitelikleri hakkındaki bilgilerin hepsi için kullanılan bir tabirdir. Bu kelime İslami literatürde, **“Şemâil”** ve **“Hilye”** olarak ifade edilir.¹

Hilye, sözlükte **“süs, ziynet, kolye”** gibi mânalara gelen hilye, mecazen; **“yaratılış, sûret ve güzel vasıflar”** demektir. Kelime, Osmanlı kültüründe Resûl-i Ekrem'in vasıflarını, bu vasıflardan bahseden kitap ve levhaları ifade etmek için kullanılmıştır.²

İslam âlimleri, şemal kelimesini zamanla daha da özelleştirilerek sadece Hz. Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in beşeri yönünü, yaşama prensibini ve özel hayatını anlatan bir terim olarak kullanmışlardır.

Şemal, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in beşeri yönünü konu edinen bir ilim dalıdır. Bu ilmin meydana gelmesine sebep, Kur'ân-ı Kerîm'de ve hadîs-i şerîflerde kullanılan bazı ifadelerdir.

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ
وَاسْتَغْفِرُوهُ وَوَيْلٌ لِّلْمُشْرِكِينَ*

“De ki: Ben de ancak sizin gibi bir insanım. Bana ilâhınızın bir tek ilâh olduğu vahy oluyor. Artık O'na yönelin, O'ndan mağfiret dileyin. Ortak koşanların vay haline!”³

إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ، أَنَسَىٰ كَمَا تَنْسَوْنَ، فَإِذَا نَسِيتُ فَذَكِّرُونِي

“...Ben de sizin gibi bir beşerim. Siz nasıl unutuyorsanız ben de unutum. O bakımdan unutacak olursam hatırlatınız.”⁴

¹ İslam'da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi, C.2, sh.799, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 2006

² TDV İslam Ansiklopedisi, C.18 Sh.44

³ Fussilet, 41/6

⁴ Buhârî, Salât 31

B-RESÛLULLAH(S.A.V.)'İN BEDENİ ÖZELLİKLERİ:

Hız Muhammed (s.a.v.), bütün yaratılmışların en üstünü, en hayırlısı ve Allah'ın en sevgili kulu olduğu gibi, bedeni özellikleri açısından da insanların en güzeli idi. Uzun yıllar ona hizmet eden Enes b. Malik (r.a.), Resûlullah (s.a.v.)'i şöyle tanıtır:

“Resûlullah (s.a.v.)'in boyu ne fazla uzun, ne de kısa, tenleri ne bembeyaz, ne de aşırı esmer idi. Saçları çok kıvrıkcık olmadığı gibi tamamen düz de değildi...Vefat ettiğinde saç ve sakalında yirmi tane beyaz kıl bile yoktu.”⁵

Ashâb, Resûlullah (s.a.v.)'i çok severdi. Bu sebeple onun mübârek elini sıkmaktan haz duyarlardı. Bir defasında sahabeden Ebû Cuheyfe (r.a.) da onun mübârek elini tutmuş, yüzüne sürmüş, çok sıcak bir gün olmasına rağmen mis gibi kokan bu mübarek ellerin “kardan daha serin” olduğunu hissetmişti. Boyu fazla uzun olmamakla birlikte, yanında olanlardan daha uzun boylu görünürdü.⁶

Resûlullah (s.a.v.)'in bütün vücut organları ölçülü, uyumlu ve kusursuzdu. O, insanların en güzel yüzlüsü ve en güzel yaratılıştaki olanı idi.⁷

Hız Hasan b. Ali (r.a.)'dan rivayet edildiğine göre o şöyle demiştir: Dayıma Resûl-i Ekrem'in bazı vasıflarını bana anlatmasını istedim, Dayım (Hind b. Ebi Hale) buyurdu ki: “...Resûlullah (s.a.v.)'in mübârek yüzü nuranî parlak olarak ayın ondördü gibi parlardı. Orta boyludan uzunca idi, fazla uzun değildi. Başı büyükçe idi. Mübarek saçları kıvrıkcık ile düz arası idi. Saçları ikiye ayrılrsa öylece bırakır ve mübârek başının tarafına uzatırlardı... Mübârek saçlarını uzattığı zaman mübârek kulağının yumuşağını geçirdi. Mübârek alnı ve alınının iki tarafı açık idi. Mübârek kaşları yay gibi olup gözün ucuna uzanmış idi. Kaşları uzun, son derece güzel, birbirine çok yakın idi, fakat bitişik değildi. Mübârek kaşları arasında bir damar bulunurdu ki (Allah için) öfkelenildiği zaman o damar kabararak görünürdü...”

Mübârek yüzü hafif yuvarlak ve dolgunca idi. Rengi; pembe beyaz olup, ayın ondördü gibi parlardı. Gözleri irice olup, kudretten sürmeliydi. Siyahı çok siyah, beyazı da çok beyaz olup, akında hafif pembelik karışık idi. Burnu hafif uzunca olup ucu inceydi. Burnunun üzerinde öyle bir nûr vardı ki, iyice bakmayan kişi sahip olduğu nûrdan dolayı ortasını çikıntılı zannederdi. Sakalı, çok gür ve büyükçe idi. Yanakları; düz olup çikıntılı değildi.

Mübârek ağız; genişti ki, bu da fesâhatının bir delili idi. Dişleri; çok keskin ve parlak olup, üst dişlerinin arası hafifçe açık idi. Boynu; gümüş gibi güzel ve parlaktı.

Mübârek karnı ve göğsü birbirine eşit konumda idi. Göğsü genişti ki, bu onun asilliğinin ve gücünün alâmetiydi. Omuzlarının arası geniş idi. Vücudu kılsız olup, sâdece göğsünden göbeğine doğru inen bir tüy şeridi vardı.

Mübârek kolları ve omuzları tüylü olup, mübârek kolları uzunca idi. El ayası genişçe idi ki, bu onun hem sûreten hem mânen elinin açıklığının delîli idi. Elleri ve ayakları irice idi. Parmakları normal ve uzunca idi. Ayaklarının üstü düz olup, üzerinde kir, yarık ve yırtık yoktu, üzerine su döküldüğü zaman her tarafa su akardı.

Yürüdüğü zaman meyilli ve engebeli bir yerde yürürcesine ayaklarını sürtmeden sertçe kaldırıp geminin suda akışı gibi yürürdü ve yokuştan iner gibi sallanırdı. Yürmesi sekînet ve vakarla olup,

⁵ Buhârî, Menâkıb 23

⁶ İslam'da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi, C.2, sh.799,

⁷ Buhârî, Menâkıb 23

adımlarını geniş atar ve sür'atli yürürdü. Ashabı ile yürüdüğü zaman, hepsinin arkasından yürürdü. Karşılaştığı kimselere selam verirdi.

Bir tarafa bakarken sâdece mübârek başıyla değil, bütün vücûduyla o tarafa yönelirdi. Etrafına bir sebep olmadığı taktirde hiç bakmazdı. Yere bakışı, göğe bakışından daha fazla idi. Mübah olan şeylere göz ucuyla bakardı.⁸ Onun bütün bakışları:

وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ
وَرَزَقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ*

“Sakın, kendilerini denemek için onlardan bir kesimi faydalandığımız dünya hayatının çekiciliğine gözlerini dikme! Rabbinin nimeti hem daha hayırlı, hem de daha süreklidir.”⁹

emrine uygun zarûret miktarı idi.

Allah, Peygamber Efendimiz'in eşsiz bir özelliğini de onun mübârek vücudunda bir izle tecelli ettirmiştir. Peygamber Efendimiz'in kürek kemikleri arasında bulunan bu işarete **“Nübüvvet Mührü”**dür.

Resûlullah (s.a.v.)'in, son peygamber olduğunu gösteren nübüvvet mührü sanki güvercin yumurtası kadardı. Cabir b. Semüre (r.a.) anlatıyor:

“Ben Resulullah Efendimizin kürek kemikleri arasında bulunan nübüvvet mührünü gördüm. O, güvercin yumurtası büyüklüğünde kırmızımtırak bir yumru idi.”¹⁰

Resûlullah (s.a.v.)'in, duyuları fevkalade sağlam, kuvvetli idi. Pek uzaktan işitir ve kimsenin göremeyeceği mesafeden görür idi. Sözü öz, en mükemmel ve müstesna surette yaratılmış bir mutlu vücut ve mübarek idi... Onu ansızın gören kimseyi sevgi alırdı ve onunla görüşüp sohbet eden kimse, onu can ü gönülden severdi... Akrabasına daha fazla ikram ederdi. Ancak onları, kendilerinden daha faziletli, olanların üzerine takdim etmezdi.¹¹

Resûlullah (s.a.v.), kusursuz bir ifade kabiliyetine sahipti. Gereğinden fazla konuşmaz, açık ve duru konuşur, kelimeleri tane tane telaffuz ederdi, süslü ve yaldızlı kelimelerle konuşmayı sevmezdi. Bütün hayatı boyunca sadece hak olanı söylemiş, söylediğini de harfi harfine yaşamıştır. O, Cenâb-ı Hakk'ın buyurduğu gibi:

فَاسْتَقِمَّ كَمَا أُمِرْتُ

“Emrolunduğun gibi dosdoğru ol!..”¹² buyurduğu gibi dosdoğru olmuştur.

Resûlullah (s.a.v.), daima tatlı dilli, güler yüzlü idi. Toplulukta yemek yemeyi sever, yemeğe besmele ile başlar, sağ elle yerdi. Yemeği çok sıcak ve çok soğuk yememeğe özen gösterir;

⁸ Şemâil-i Şerîf, Tirmizî; Terceme ve Şerh Muhammed Raif Efendi, sh.22-24, İhya Yayınları, Konya, Tarihsiz

⁹ Tâhâ, 20/131

¹⁰ a.g.e. Tirmizî, sh.31-32

¹¹ Kıyas-ı Enbiyâ, Ahmet Cevdet Paşa, C.1, sh.251, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1966

¹² Hud sûresi, 112. âyet.

tabağında artık bırakmaz, tıkabasa yemez, doymadan sofradan kalkar; yemekten önce ve sonra ellerini yıkardı. Bazı yemekleri daha çok sever, ancak sağlığa zararlı ve kokusuyla etrafındakileri rahatsız eden şeyler dışında, hiçbir yemek için “sevmiyorum” demezdi. Suyu yudum yudum içerdi.

İpek elbise giymez, altın yüzük takmazdı. Erkeklerle bunları yasaklamıştı. Beyaz ve yeşil elbise giymekten hoşlanır, giyimde sadeliğe ve temizliğe önem verirdi. Kılık kıyafeti dağınık birini gördüğünde, eğer bu kişi varlıklı ise onu uygun bir dille uyarır; fakir ise ona elbise temin ederdi. Kendisinin, biri günlük, diğeri Cuma ve bayram gibi özel günler için olmak üzere iki takım elbisesi vardı.

Resûlullah (s.a.v.), lüks ve ihtişama önem vermez, israftan kaçınırdı. Çevresindekilere de varlıklı olsalar bile, azla yetinmeyi, hayata daima iyimser bakmayı telkin ederdi.¹³

Üsve-i Hasene“ o Şâh-ı Rusul
Onda edeb, onda haya ve usûl,
Hilkâti en güzel, en sevgili kul,
Âlemlere rahmet gelen Peygamber!

Z. Gül

Alınacak Dersler:

Resûlullah (s.a.v.), “Rehber-i Küll”dür. Yani her konuda örnek alınmalıdır.

Onun yaşantısı Kur’an’dır. Müslüman, dünyada hayatını Kur’an ve sünnet ölçülerine göre belirlemelidir.

Not: Bu hafta:

Ahzâb suresi 21. ayetin tefsirini okuyalım.

Bu dersi ailemizle birlikte de işleyelim.

¹³ İslam’da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi, C.2, sh.800